

VIKTIGT UPPDRAG. Margot Wallström är stolt över arbetet i FN.
"Jag såg att det plötsligt fanns en politisk öppning för att åstadkomma en förändring."

Partiets favorit brinner för helt andra frågor

MARGOT WALLSTRÖM OM JOBBET SOM FN:S SÄRSKILDA SÄNDEBUD

Hon är ständigt favorit till ordförandeposten i Socialdemokraterna och enligt många den som skulle kunna rädda partiet ur den pågående krisen.

Men Margot Wallström tänker inte komma hem den här gången heller.

Hon är djupt engagerad i FN-uppdraget där hon arbetar med frågor om sexuellt våld i konflikter, nära den omstridda generalsekreteraren Ban Ki-moon.

NADIA DYBERG (TEXT)
JESPER FRISK (FOTO)
weekend@di.se
08-573 650 00

» Vid förra årets möte mellan FN och Afrikanska Unionen i Addis Abeba offentliggjorde FN:s generalsekreterare **BAN KI-MOON** utnämningen av sitt speciella sändebud för att bekämpa sexuellt våld i konflikter. Förmodligen kändes det som en örfil för de afrikanska ledare som hade tillåtut eller rent av beordrat sina soldater att våldta kvinnor och barn. En blond vit kvinna hade just fått makten att inte bara läxa upp dem, utan också anklaga dem för brott.

Margot Wallström har hunnit skaffa sig en hel del fiender genom att ta sitt uppdrag på allvar. Hon har kallat östra Kongo-Kinshasa för världens våldtäktscentrum, något som har retat gallfeber på president **JOSEPH KABILA** och hans regering. Hon är medveten om att det finns ett hot mot henne.

"Jag är inte rädd. Tack och lov kan jag förlita mig på FN, och jag har alltid livvaktsskydd när jag reser i vissa områden, men man ska inte underskatta fara."

EN PLÅGA FÖR HELA VÄRLDEN. DI Weekend möter Margot Wallström på svenska FN-förbundets kontor i Stockholm. Hon är på väg till Addis Abeba för ett nytt möte med Afrikanska Unionen i sällskap med Ban Ki-moon. Hon åker inte dit för att läxa upp några ledare, utan för att övertyga dem om hur viktig frågan är för Afrikas länder och att påpeka att detta inte är ett unikt afrikanskt problem utan något som dessvärre existerar i alla världsdelar. Att det inte kan bli fred på väldigt länge om våldtäkterna fortsätter eftersom det lämnar så djupa ärr i ett samhälle.

"Jag kommer att vara med Ban Ki-moon på bilaterala möten och föra upp den här frågan", säger Margot Wallström.

FN-chefen får besk kritik i en nyutkommen bok, *Mr Chance: FN:s förfall under Ban Ki-moon*, skriven av förra chefen för FN:s interrevision **INGA-BRITT AHLENIUS** och journalisten **NIKLAS EKDAL**.

Margot Wallström har just börjat läsa den.
"Jag känner ingen av dem tillräckligt väl för att kunna uttala mig om huruvida saker är rätt eller fel. Men det verkar som om det också ligger något personligt här. Min egen erfarenhet hittills är att Ban Ki-moon alltigenom har varit ett stort stöd för mig. Han har varit otroligt uppmuntrande och stöttat mitt arbete", säger hon.

Hon är förvissad om att han på allvar vill få bukt med det sexuella våldet i konflikter.

"Efter att han har varit i Kongo så vet han vilken plåga detta är för världen. Och jag har också sett att han är övertygad om att det måste in fler kvinnor på framstående poster i FN. Det är väldigt viktigt eftersom det då blir en annan debatt i FN."

Så Ban Ki-moon är feminist?

"Ja, om han inte har varit det så är han på väg att bli det."

STOLT ÖVER ARBETET FN anklagas ofta för att vara tandlöst, men Margot Wallström har bestämt sig för att inte bli cyniker.

"Jag har hört nog av cyniska argument. Som i alla stora organisationer finns det både karriärister och revirbevakare som har glömt varför de en gång sökte sig hit. Men det finns också fantastiska, briljanta människor som fortfarande försvarar hela FN-idén. Och jag är jättestolt över att arbeta för FN. Vi är ju FN. Alla vi som arbetar för FN är FN, och vad vi säger och hur vi uppträder styr ju också vad FN kommer att bli."

Av FN:s 120 000 fredsbevarande soldater är

PÅ VÄG ATT BLI FEMINIST? Margot Wallström säger att generalsekreteraren Ban Ki-moon vill få fler kvinnor på framstående poster i FN. FOTO: AP

25 personer svenskar. Bangladesh, Pakistan och Indien ställer upp med flest. Margot Wallström tycker att Sverige borde bidra mer till FN.

"Sverige och EU har välutbildade soldater och har också förmodligen fler kvinnliga soldater och poliser än många andra länder. De skulle kunna vara en stor tillgång i FN:s fredsbevarande styrkor."

Hon hoppas snart få möjlighet att träffa statsminister **FREDRIK REINFELDT**, biståndminister **GUNILLA CARLSSON** och utrikesminister **CARL BILD** för att bland annat diskutera detta.

FLERA ÅR SOM STATSRAÅD. Förutom gott anseende internationellt och ett kontaktnät som få kan tävla med har hon flera års erfarenhet som statsråd. På 1980- och 1990-talet var hon biträdande civilminister, kulturminister och socialminister. Men kort efter riksdagsvalet 1998 avgick hon efter en konflikt med Göran Persson och utnämndes året efter till ledamot i EU-kommissionen med ansvar för miljöfrågor under ordförande **ROMANO PRODI**.

Margot Wallström, **MONA SAHLIN** och **ANNA LINDH** var en tajt trio som umgicks och som hade stort utbyte av varandra både privat och i politiken. Efter mordet på Anna Lindh 2003 hoppades många att Margot Wallström skulle komma tillbaka till den svenska inrikespolitiken, men hon ville jobba kvar i EU-kommissionen.

I en enkät som undersökningsföretaget Novus gjorde i november svarade 34 procent av personer som hade röstat på Socialdemokraterna att de skulle vilja ha Margot Wallström som ny partiordförande, och när Mona Sahlin kort därefter aviserade sin avgång var det många som började hoppas igen. Men hon har hela tiden sagt nej. ▶

»Det här är inte brott som ska följas av straffrihet och amnesti. Det får inte finnas någon amnesti för de här förövarna. FN ska se till att alla dörrar kommer att vara stängda för dem.«

► ”Det är inte så att jag tycker att det är mindre viktigt än det jag gör nu. Jag tror bara att man inte går tillbaka till något som man gjort förut, utan vill finna en annan roll. Jag hoppas jag hittar något som känns meningsfullt. Men var jag hör hemma politiskt behöver ingen tvivla på.”

Hon vill inte kommentera Socialdemokraternas kris.

”Jag har inga förtroendeuppdrag och är inte i en sådan position att jag ska uttala mig om det. Jag är en vanlig partimedlem och har varit borta från partilivet så pass länge att jag inte har några särskilda insikter i det.”

”DET GÅR ATT STOPPA.” Egentligen var hon redo att flytta hem till Sverige efter tio år i Bryssel, varav sex år som EU-kommissionens första vice ordförande närmast under ordförande **JOSÉ MANUEL BARROSO**. Hennes ansvarsområden var konstitutionella frågor, institutionella relationer och kommunikationsstrategi.

Men när jobbet på FN för ett år sedan dök upp var det oemotståndligt.

”Jag såg att det plötsligt fanns en politisk öppning för att åstadkomma en förändring. Under de senaste åren har medierna uppmärksammat frågan, och säkerhetsrådet har antagit flera resolutioner som pekar på att det här är ett stort hinder för att skapa hållbar fred och utveckling och säkerhet i världen.”

Våldtäkter i krig har förekommit lika länge som mänskligheten har existerat. I vissa fall uppmannar krigets befälhavare sina trupper att våldta kvinnor och barn. Det kan vara en del i krigsstrategin eller i en etnisk rensning, som på Balkan. I andra fall är tillåtelsen att begå våldtäkt en del av belönings-systemet för soldaterna.

Går det att stoppa det sexuella våldet i krig och konflikter?

”Så klart det går!” utbrister Margot Wallström.

”Det här är inte brott som ska följas av straffrihet och amnesti. Det får inte finnas någon amnesti för de här förövarna. FN ska se till att alla dörrar kommer att vara stängda för dem. Vi tillåter inte någon karriär för våldtäktsmän. De ska veta att vi kommer att förfölja dem och att de kommer att straffas enligt internationell lag!”

”Under Nürnbergrättegången sa man att de här brotten var ’unspeakable’. Det var liksom krigets värsta hemskheter. Men nu talar vi om det och kan beskriva den här typen av brott. Vi har brutit historiens största tystnad.”

STORA FRAMGÅNGAR. Enligt Margot Wallström har FN redan haft stora framgångar på området, större än de som arbetar med frågan hade kunnat drömma om.

”Vi lyckades få en ambitiös resolution i slutet av förra året som ger oss de verktyg vi behöver för att kunna övervaka och rapportera om brotten och för att sätta åt förövarna. Det skedde mycket tack vare att amerikanerna drev frågan, och vi hjälpte till att

övertyga de länder som var tveksamma, som Ryssland och Kina. De har inte stått i frontlinjen precis. Men nu fick vi ett enhälligt säkerhetsråd.”

Resolution 1960 innebär att FN är berett att använda sanktioner mot individer och väpnade grupper. Det kan till exempel betyda att de nekas visum och att FN kan frysa deras tillgångar. Dessutom innebär resolutionen att FN härnäst har ett övervakningssystem och rapporteringsskyldighet om sexuellt våld i konflikter. Nu måste frågan ställas i varje konflikt: Förekommer det våldtäkter?

Formellt är varje enskilt land ansvarigt för att lagföra egna medborgare som är misstänkta för brott. I vissa fall kan dessutom Internationella brottmålsdomstolen, ICC, väcka åtal och utfärda sin egen häktningsorder.

I sin roll som FN-sändebud kan Margot Wallström utöva politiska påtryckningar för att regeringar och myndigheter ska agera juridiskt och göra ansträngningar för att faktiskt gripa de efterlysta.

Resultatet?

Just nu sitter sex krigsherrar åtalade i Haag. Det principiellt viktigaste fallet är det nu pågående mot förra vicepresidenten i Kongo-Kinshasa, **JEAN-PIERRE BEMBA**, som står anklagad i Haag för att inte ha förhindrat de våldtäkter som hans soldater utförde i Centralafrikanska republiken. Rättegången inleddes i slutet av november förra året och Margot Wallström var på plats.

Hon hade lovat sig själv att inte gråta när hon besökte offren i Wali-kale i östra Kongo-Kinshasa, där cirka 200 000 personer blev brutalt våldtagna under inbördeskriget som pågick mellan 1998 och 2002.

”Men jag tror att till och med stenarna i Wali-kale grät. Men det gäller att väldigt snabbt torika tårarna och bestämma sig för vad vi gör av den här kunskapen och de förtroenden vi har fått. Sarajevo tog mig också hårt, och jag hade mardrömmar efteråt.”

Det är 15 år sedan kriget på Balkan tog slut men det pågår fortfarande för många, konstaterar Margot Wallström.

”En kvinna i Sarajevo berättade att hon ibland möter en av förövarna i stan eller på banken, och att han då flinar mot henne. Vi behöver bara åka dit som besökare och kan åka därifrån. Men de ska leva i detta. Vi har ett ansvar och det måste vi mobilisera.”

”Jag har lovat dessa kvinnor en sak, och det är att ta med mig deras röster till FN:s säkerhetsråd. Mina tal i säkerhetsrådet ska alltid innehålla deras berättelser, de ska få bli hörda. Viktigt är också att rapportera tillbaka till de drabbade kvinnorna när förövarna jagas och fälls.”

SAKNAR FAMILJEN. Norrländskan Margot Wallström från Skellefteå trivs inte särskilt bra i New York. Hon saknar naturen, men allra mest maken **HÅKAN** och sönerna **ERIK** och **VICTOR** som bor i Sverige. Hon längtar efter dem hela tiden. I Brys-

GODA VÄNNER. Mona Sahlin, Anna Lindh och Margot Wallström hade nära kontakt under tiden i riksdagen, både privat och i arbetet. ”Jag hoppas att Mona vill ta sig an FN-frågor”, säger Margot Wallström.

MARGOT WALLSTRÖM

ÅLDER: 56 år.
FAMILJ: Maken Håkan och två söner, 17 och 25 år.
BOR: I New York.

KARRIÄR: Banktjänsteman 1977-79, riksdagsledamot (S) 1979-85, biträdande civilminister, konsument- och kyrkominister 1988-1991, kulturminister 1994-96, socialminister 1996-98, ledamot i Europeiska kommissionen 1999-2004, EU-kommissionens första vice ordförande under José Manuel Barroso 2004-februari 2010.

UTMÅRKELSER: Hedersdoktor vid Chalmers Tekniska Högskola, Mälardalens högskola, University of Massachusetts Lowell och Umeå universitet. Hon har fått IAIA Global Environment Award, utsetts till European Commissioner of the Year av tidningen European Voice och har fått Konungens medalj av 12:e storleken i Serafimerordens band. Aktiv medlem i Women World Leaders.

sel bodde familjen tillsammans.

FN-uppdraget går ut om ett år. Då har Margot Wallström lovat att hon ska ta det lugnt ett tag, vid sidan om uppdraget som styrelseordförande för Lunds universitet som hon har erbjudits från och med mars 2012.

”Det blir ju inte så ofta vi hinner ses nu. Pojkarna är stora, de är 17 och 25 år. Men jag har ju en man också, honom ska man inte glömma”, skrattar hon men blir snart allvarig.

”Jag tror att man har ännu större behov av att vara med familjen när man jobbar med den här typen av frågor. Man längtar efter att visa sina egna barn hur mycket man älskar dem och hur tacksam man är över att ha kärlek och en familj och allt det där. Men just nu trivs jag med uppgiften och jag anser att tiden är mogen att kunna åstadkomma något.”

I New York jobbar hon mest hela tiden. Hon promenerar 45 minuter till jobbet i FN-byggnaden och funderar på när hon ska hinna gå till gymmet som ligger i huset där hon bor. Det dröjde ganska länge innan den lilla ettan på Manhattan fick möbler.

”Jag hade en uppblåsbar madrass på golvet under ganska lång tid, men så kände jag att så kan jag inte leva. Nu borde Ikea nästan betala mig för att lägenheten är som ett showroom.”

INGEN TJUSIG TILLVARO. Att få en topposition i FN innebär inte att man helt plötsligt får ett tjusigt kontor med en massa medarbetare och en säck med pengar. Tvärtom, här måste man skaffa sig det man behöver för att kunna utföra sitt arbete.

Den första tiden var hon inhytt hos en medarbetare på Unifem (FN:s utvecklingsfond för kvinnor) med en lånad dator. Så småningom fick hon ett eget kontor, skaffade pengar och medarbetare. Hennes stab består av fem personer så här långt, fyra till ska värvas. Det är först nu som hon har fått en sekreterare.

”Det är de passionerade medarbetarna man måste sikta in sig på, rekrytera och jobba tillsammans med om man ska få något gjort. Jag har ett fantastiskt fint team med olika nationaliteter.”

Går det att ha kul på jobbet när man jobbar med den här sortens frågor?

”Då måste man ha kul på jobbet! Och det har vi. Vi känner oss trygga med varandra och vi både skrattar och gråter ihop.”

Tiden är ute, det är dags för fotografering. Margot Wallström är tålmodig och uppsluppen, trots att det är kallt ute och hon har haft svårt med att packa tillräckligt med varma kläder. Hon är ju på väg till Afrika.

Plötsligt knyter hon nävarna och korsar armarna. Det är tecknet för kampanjen Stop rape now!

”Om man går in på hemsidan kan man fotografera sig så här och visa att man engagerar sig. Get cross!” □

”FORST NU FORSTÅR JAG LEXUS STORHET.

Jag har länge imponerats av Lexus hypersmidiga hybridsystem, och man kan lätt förstå att Toyota tycker att alla Lexusmodeller ska vara hybrider. Men det är först nu man inser exakt hur förbaskat bra de är på hybridteknik, eftersom konkurrenterna både är sex år för sent ute med grejerna - och dessutom inte lika bra! Det ger respekt.”

John Argelander
Sjätte chefredaktör auto motor & sport

Ur testav "El-eggetta avlar" i nr 26 2010.

CT 200h 136 hk 3,8 liter/100 km	GS 450h 345 hk 7,7 liter/100 km	LS 600h 445 hk 9,3 liter/100 km	RX 450h 299 hk 6,3 liter/100 km
--	--	--	--

Gränslös bildskärning bland verktyg: 3,8-9,3 liter/100 km, CO₂ 89-219 g/km. Miljöklass Hybrid (gör också snabbt överlägsen till). Bilderna på bilen är extrabesträskade.